

RAISION SEURAKUNNAN YMPÄRISTÖOHJELMA 2022–2027

Raison seurakunta

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO JA YMPÄRISTÖOHJELMAN TAVOITTEET	2
2. YMPÄRISTÖDIPLOMIJÄRJESTELMÄ JA YMPÄRISTÖVIESTINTÄ	3
3. TOIMINTA JA TALOUS.....	4
4. YMPÄRISTÖKASVATUS	6
5. JÄTEHUOLTO JA KIERTOTALOUS.....	8
6. RUOKA JA KEITTIÖT	10
7. ENERGIA, KIIINTEISTÖT JA KIIINTEISTÖNHOITO.....	11
8. HAUTAUSMAAT JA VIHERALUEET	13
9. METSÄT JA MUUT LUONNONALUEET.....	15
10. LIIKENNE.....	16

1. JOHDANTO JA YMPÄRISTÖOHJELMAN TAVOITTEET

Raision seurakunnan hakiessa ympäristödiplomia neljännelle kaudelle on samalla ympäristöohjelma päivitetty vuosiksi 2022–2027. Uuden Kirkon ympäristödiplomien käsikirjan 2019 mukaan ympäristödiplomi on uusittaessa voimassa 5 vuotta diplomien myöntämispäivästä lähtien. Ympäristöohjelma 2022–2027 pohjautuu vuosien 2021–2022 aikana laadittuun ympäristökatselmukseen, jossa on tarkasteltu ajanjaksoa 2016–2022. Otsikointi noudattaa Kirkon ympäristödiplomien käsikirjan (2019) sisältöä.

Neljännän ympäristödiplomikauden tavoitteena on jatkaa ja ylläpitää hyväksi havaittuja ympäristötoimia läpäisevästi eri työaloilla ja tehtävissä jatkuvan laadunparantamisen hengessä. Monesti hyvä ympäristöasioiden hoito käy käsi kädessä taloudellisesti järkevän toiminnan kanssa. Neljännellä kaudella syvennetään ja jatketaan näitä toimia huomioiden myös kirkon ilmastostrategian nostamia tavoitteita hiilineutraalisuuteen liittyen. Raision seurakunnan toiminnassa painottuvat toimintatavat, jotka edistävät energian- ja veden säästöä sekä jätemäärien ja liikenteen päästöjen vähenemistä sekä kestäviä ja harkittuja hankintoja ja investointeja. Raision seurakunnan strategiaan vuosille 2022–2024 sisältyy toisena painotuksena yhteisöllisyyden rinnalla ympäristö ja luonto.

Raision seurakunnan ympäristöohjelman yhtenä tärkeänä tavoitteena on jatkaa kristillisen ympäristökasvatuksen kehittämistä ja edistämistä. Raision seurakunnan toteuttamassa kristillisessä ympäristökasvatuksessa painotetaan ympäristönsuojelun ja kristillisen uskon yhteyttä. Kristillisen ympäristökasvatuksen periaatteet, tavoitteet ja toimintaideat löytyvät tarkemmin päivitetystä Raision seurakunnan ympäristökasvatussuunnitelmasta 2022–2027 (liite 4).

Ympäristöasioiden hoito on kaikkien työntekijöiden yhteinen asia ja ympäristöohjelman siirtyminen jokaisen työarkeen varmistetaan perehdytyksellä ja tarvelähtöisellä koulutuksella.

Hyväksymällä tämän ohjelman Raision seurakunta on kirkkoneuvoston johdolla sitoutunut ympäristöohjelman toteuttamiseen ja varaa toteuttamiseen tarvittavat resurssit.

2. YMPÄRISTÖDIPLOMIJÄRJESTELMÄ JA YMPÄRISTÖVIESTINTÄ

Vuonna 2020 on nimetty ympäristötyöryhmä, jossa on kattavasti työntekijöiden edustajia eri työaloilta. Ympäristötyöryhmän jäsenet vievät ympäristötyöryhmässä sovitut asiat tiedoksi ja käytäntöön omille työaloilleen. Kokouksen muistiot julkaistaan kaikille nähtäväksi Teamsin (työyhteisömme sisäistä viestintää verkossa) ympäristökanavassa.

Ympäristöohjelman kunkin vuoden kustannuksia aiheuttavat toimenpiteet tuodaan neuvoston käsiteltäväksi ja sisällytetään seuraavan vuoden talousarvioon.

Ympäristökatselmustaulukkoa täytetään jatkossa vuosittain samoin kuin jätehuolto raporttia. Toiminta- ja taloussuunnitelmaan tulee yhteenveto sen vuoden keskeisimmistä ympäristötavoitteista, jotka poimitaan ympäristöohjelmasta sekä niiden toteutukseen johtaneista ympäristötoimenpiteistä.

Tavoitteena on löytää hiippakunnan alueelta toinen ympäristödiplomiseurakunta, jonka kanssa voi tehdä "ristiin" väliauditoinnin 2024 tai 2025. Toinen vaihtoehto on tehdä eri työalojen kesken sisäinen väliauditointi. Ympäristötyöryhmä vastaa väliauditoinnin toteutuksesta. Ympäristödiplomien uusimisen valmistelutyöt aloitetaan 2026.

Seurakunnan kotisivujen ympäristöosiota täydennetään ja päivitetään tilanteen mukaan. Luomakuntapalstan kirjoittamista jatketaan Tule ja Katso -lehteen. Samaten ajankohtaisia ympäristöteemoja pyritään pitämään Tule ja Katso -lehden lisäksi myös paikallislehdissä sekä eri somekanavissa esillä. Myös ympäristödiplomien näkymiseen seurakunnan eri toimiloissa kiinnitetään huomioita.

3. TOIMINTA JA TALOUS

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuu
<p>Talous- ja toimintasuunnitelmaan kirjataan keskeisimmät ympäristötavoitteet ja niiden toteutuminen arvioidaan ja raportoidaan säännöllisesti tilinpäätöksessä.</p> <p>Ympäristöasiat integroidaan osaksi seurakunnan jokapäiväistä toimintaa. Jokainen työntekijä osaa omilla tehtävissään toimia ympäristövastuullisesti ja yhteisesti sovittujen toimintatapojen mukaisesti.</p>	<p>Talousarviossa ja tilinpäätöksessä on ympäristöasioille oma kustannuspaikka, johon tulee ympäristöasioiden päälinjat keskitetysti. Tämän lisäksi jokaisen työalan alla olevalle kustannuspaikalle merkitään yksi ympäristötavoite.</p> <p>Järjestetään työntekijöille koulutusta kuhunkin työalaan liitetyissä ympäristöasioissa. Uudet työntekijät perehdytetään ympäristödiplomin sisältöön ja vaatimukseen (materiaali perehdytyslomakkeeseen). Yhteisissä työntekijäkokouksissa muistutetaan, miten jokainen voi omassa työssään huomioida ympäristöasioita. Ympäristöperiaatteita pidetään esillä ja tarpeen mukaan päivitetään.</p>	<p>Vuosittain</p> <p>Tarvelähtöisesti</p>	<p>Kirkkoherra, talousjohtaja, ympäristöasiantuntija, kirjanpitäjä</p> <p>Kirkkoherra, ympäristöasiantuntija, ympäristötyöryhmä, työalajohtajat, perehdyttäjät</p>
<p>Hankintojen ympäristövai- kutusten huomiointi.</p>	<p>Hankintojen tarpeellisuutta harkitaan entistä tarkemmin ja suositaan kestäviä ja laadukkaita tuotteita, lähipalveluita, korjaamista ja lainaamista.</p> <p>Tarvikkeiden ja kalusteiden listaus sekä hankintojen keskitys.</p> <p>Valitaan ympäristömerkkien kriteerit täyttäviä tuotteita ja palveluita sekä uusio- ja kierrätystuotteita aina, kun mahdollista.</p> <p>Tarjouspyyntöihin otetaan mukaan ympäristöominaisuuksien selvittäminen. Ostopalveluiden tuottajilta pyydetään ympäristöselvitys. Sitä varten laaditaan pieni esite Rasion seurakunnan ympäristöasioiden huomioonottamistavoiteista.</p> <p>Laaditaan hankintaohjeistus ja pidetään siihen liittyvä hankintakoulutus tukemaan tämän kohdan em. tavoitteita ja toimenpiteitä.</p>	<p>Jatkuva</p> <p>Jatkuva</p> <p>Jatkuva</p> <p>Jatkuva</p> <p>2023</p>	<p>Talusojohtaja, työalojen hankinnoista vastaavat</p> <p>Talusojohtaja, työalojen hankinnoista vastaavat</p> <p>Hankinnoista vastaavat</p> <p>Hankinnoista vastaavat</p> <p>Talusojohtaja, kirkkoherra, kirjanpitäjä, ympäristöryhmä</p>

Vastuullisen sijoittamisen toteuttaminen ja sosiaalisesti kestävä toiminnan, lähetystyön sekä kansainvälisen diakonian tukeminen.	Sijoitustoiminnassa huomioidaan Kirkon eläkerahaston laatimat vastuullisen sijoittamisen ohjeet sekä ilmastostrategia. Sijoitustoiminnassa ei esim. suoria sijoituksia fossiilisia polttoaineita tuottaviin yhtiöihin.	Jatkuva	Talousjohtaja
	Noudatetaan vastuullisuuskriteereitä (ympäristö-, sosiaaliset ja hallintotapa-asiat) kaikissa sijoituspäätöksissä.	Jatkuva	Talousjohtaja
	Lähetystyön ja kansainvälisen diakonian tuen osuus vähintään 2 % verotuloista.	Jatkuva	Kirkkoherra, talousjohtaja
	Suositaan mahdollisuuksien mukaan paikallisia toimijoita sekä sosiaalisesti kestävää toimintaa.	Jatkuva	Hankinnoista vastaavat
	Lahjaksi paikallisia palveluita ja eettisiä lahjoja tavaran sijaan.	Jatkuva	Hankinnoista vastaavat
Hiilineutraalisuuden edistäminen.	Seurataan säännöllisesti eri kiinteistöjen energiankulutusta sekä jätevirroista erityisesti polttokelpoisen jätteen määrää.	Jatkuva	Talousjohtaja, vahtimestarit, kirjanpitäjä, ympäristöasiantuntija
	Seurataan työntekijöiden kilometrikorvauksia sekä kopioiden lukumääriä.	Vuosittain	Talousjohtaja, kirjanpitäjä
	Jokainen tiimi tekee vuosittaisen tavoitteen, jonka avulla pyritään vähentämään omasta toiminnasta aiheutuvia hiilidioksidipäästöjä.	Vuosittain	Työaloista vastaavat
	Vähennetään kiinteistöjen ja toiminnan hiilidioksidipäästöjä (tarkemmin luvuissa 5-10).	Jatkuva	Talousjohtaja, kiinteistönhoitaja, eri työalat

4. YMPÄRISTÖKASVATUS

TAVOITE	TOIMENPIDE	AIKATAULU	VASTUU
Kristillinen ympäristökasvatus integroidaan osaksi seurakunnan perustyötä läpäisevästi eri työaloilla ja toiminnassa.	Ympäristökasvatussuunnitelman mukaista ympäristökasvatusta toteutetaan monipuolisesti eri työaloilla. Ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan hartaus- ja jumalanpalveluselämään mm. luomakunnan sunnuntain ja rukousten myötä.	Jatkuva Luomakunnan sunnuntai sekä muuten hartauselämässä	Kirkkoherra, työalajohtajat Kirkkoherra, työalajohtajat
Kristillisen ympäristökasvatuksen menetelmiä kehitetään ja hyödynnetään eri työaloilla.	Godfulness-konseptin kehittäminen. Pyhiinvaelluksien kehittäminen. Godfulness-harjoituksia, pyhiinvaellusreitit sekä luontopolkuja hyödynnetään seurakunnan eri työaloilla järjestämällä esimerkiksi opastettuja pyhiinvaelluksia, Godfulness-tilaisuuksia sekä luontopolkukierroksia.	Tarvelähtöisesti Tarvelähtöisesti Jatkuva	Ympäristöasiantuntija Projektikoordinaattori Ympäristöasiantuntija, projektikoordinaattori, eri työalat
Rippikoulu ja isostoiminta on Vihreiden ripareiden mukaista.	Vihreät riparit -kriteereistä muistutetaan ennen leirikautta, jaetaan virikemateriaalia ja kerätään palautetta riparikauden jälkeen. Kiinnitetään huomiota myös ympäristöahdistuksen käsittelyyn.	2014 lähtien jatkuva	Nuorisotyön tiimi, ympäristöasiantuntija
Ympäristökasvatuksen ja ympäristöasioihin liittyvän muun koulutuksen järjestäminen työntekijöille ja luottamushenkilöille.	Työntekijöille järjestetään ympäristökoulutusta esim. kristillisen ympäristökasvatuksen menetelmistä, Godfulnessin uusista sisällöistä sekä ympäristöä säästäväistä työtavoista. Uusille toiminnallisen puolen työntekijöille pidetään kristillisen ympäristökasvatuksen menetelmäkoulutus. Uusille työntekijöille ja luottamushenkilöille järjestetään ympäristökoulutus. Ympäristöasiantuntija on mukana rippikoulun opettajien palautepalaverissa vuosittain.	Koulutustarpeen mukaisesti Tarvelähtöisesti Vähintään kerran vaalikauden aikana. Vuosittain	Kirkkoherra, työalojen vastaavat, ympäristötyöryhmä, ympäristöasiantuntija, tiedottaja Kirkkoherra, työalajohtajat, ympäristöasiantuntija Kirkkoherra, ympäristöasiantuntija Rippikoulutyöstä vastaava

Ympäristöasiat näkyvät seurakunnan viestinnässä säännöllisesti.	Ympäristötyöryhmä suunnittelee yhdessä tiedottajan kanssa kausittain asiat, jotka nostetaan viestinnän eri kanavissa esille.	Puolivuositain	Ympäristötyöryhmä, tiedottaja
Verkostoituminen ja yhteistyö.	Seurakunta tekee yhteistyötä mm. Raision kaupungin sekä tuomiokapitulin kanssa.	Jatkuva, tilannekohtainen reagointi	Ympäristöasiantuntija

5. JÄTEHUOLTO JA KIERTOTALOUS

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuu
Jätteen synnyn ehkäiseminen	Hankinnoissa noudatetaan harkintaa ja keskittämistä. Suositetaan palveluita ja korjataan uuden hankkimisen sijaan. Suositetaan kierrätysmateriaalista valmistettuja ja kestäviä tuotteita.	Jatkuva	Kaikki työntekijät
	Lainataan ja vuokrataan omaan käyttöön (esim. kangaspyyhejärjestelmä, kopiokoneet, vaihtomatot) ja seurakuntalaisille (esim. arkkualba, astiat).	Jatkuva	Kaikki työntekijät
	Vähennetään tietoisesti kertakäyttötuotteita ja turhia pakkauksia. Suositetaan uudelleenkäytettäviä ja palautettavia pakkauksia.	Jatkuva	Kaikki työntekijät
	Varastojen tyhjennys uusien tilausten ja hankintojen tekemistä. Varastotilojen ja hallin siivous ja tarvikkeiden kartoitus.	Säännöllinen	Tiloista vastaavat työntekijät
	Hautakynntiläjätteen määrän vähentämiseen on ryhdytty ja kynntiläjätteen tehostettuun lajitteluohjeistukseen panostetaan.	Jatkuva, erityisesti talven kirkollisten juhlahpyhien yhteydessä	Ympäristöasiantuntija, tiedottaja, seurakuntapuutarhuri
	Suositaan skannausta. Tulostetaan ja kopioidaan aina kun mahdollista kaksipuolisena/vihkotuloksena. Kaikille pääsääntöisesti oletusasetuksena mustavalko- ja 2-puoleinen tulostus.	Jatkuva	Kaikki työntekijät
	Sähköisten asiakirjojen käytön lisääminen ja kehittäminen (esim. esityslistat).	Jatkuva	Kirkkoherra, taloushallinto
	Painomäärien optimointi, ohjelmien kopiointi harkitusti.	Jatkuva	Tiedotus, eri työalat
Uudelleenkäyttö	Seurakunnan Naulakko mahdollistaa monen vaatteen sekä kodintarvikkeen uudelleenkäytön.	Kaksi kertaa viikossa	Diakoniatiimi
	Hävikkiruuan jako yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.	Viikoittain	Diakoniatiimi
	Pyritään hyödyntämään askartelutarvikkeena monipuolisesti erilaisia materiaaleja, jotka muuten päätyisivät kierrätykseen.	Jatkuva	Lastenohjaajat

	<p>Lavasteita ja roolivaatteita tuunataan vuodesta toiseen vanhoja muokaten.</p> <p>Työntekijöille oma viestilista käytöstä poistetun tavarann uudelleenkäyttöä varten.</p> <p>Seurakunnan tarvikkeiden ja kalusteiden listaus. Poistettavien kalusteiden hyödyntäminen muissa toimipisteissä/myynti/ lahjoitus.</p>	<p>Tarvelähtöisesti</p> <p>Kevästä 2022</p> <p>2023</p>	<p>Eri työalat</p> <p>Eri työalat</p> <p>Kirjanpitäjä, vahtimestarit</p>
<p>Kierrätys</p> <p>Kierrätyksen ja muun hyötykäyttöön ohjautumisen tehostaminen, jotta valtaosa materiaaleista saadaan hyödynnettyä ensisijaisesti aineena.</p>	<p>Hautausmaalla jatketaan maatuvan jätteen omaa kompostointia sekä risujätteen erilliskeräystä ja toimittamista hakeyhtiölle sekä metallijätteen erilliskeräystä ja toimittamista metallinkeräysyhtiölle korvausta vastaan.</p> <p>Tehostetaan lajittelua ja sen ohjeistusta. Yhtenäiset lajitteluohjeet ja -käytännöt, tarvittaessa myös kuvalliset ohjeet.</p> <p>Toimintapisteisiin vielä lisää lajittelumahdollisuuksia, jos tilat sen mahdollistavat.</p> <p>Uusiin tiloihin lajittelupisteet toimipisteen jätteen mahdollistamassa laajuudessa ja kunnallisia jättemääräyksiä noudattaen.</p>	<p>Jatkuva</p> <p>Päivitetään ohjeet tarvittaessa</p> <p>Tarvelähtöisesti</p> <p>Tilakohtaisesti</p>	<p>Hautausmaan työntekijät</p> <p>Vahtimestarit</p> <p>Vahtimestarit</p> <p>Vahtimestarit</p>
<p>Loppukäsittely</p> <p>Jätehuollon kustannustehokkuuden parantamiseen ja ympäristöhaittojen minimointiin ja polttokelpoisen jätteen määrän vähentämiseen tähtäävät toimet käytössä.</p> <p>Vaarallisen jätteen käsittely toteutuu lain ja jätehuoltomääräysten mukaisesti.</p>	<p>Jätevirtoja seurataan säännöllisesti ja suunnitelmallisesti ja sen mukaan tyhjennyskertojen määrä optimoidaan toiminnan sesongin mukaisesti ja näin vältetään puoli-tyhjien astioiden turha tyhjentäminen.</p> <p>Vaarallinen jäte merkitään ja sitä säilytetään keskitetysti lukitussa tilassa huoltorakennuksessa. Vaarallisen jätteen astiat tyhjenetään vähintään vuosittain. Vaarallisesta jätteestä pidetään kirjanpitoa, joka säilytetään vähintään 6 vuotta.</p> <p>Vaarallisen jätteen sekä rasvanerotuskaivon lietteestä laaditaan aina siirtoasiakirja, jota säilytetään vähintään 3 vuotta.</p>	<p>Jatkuva</p> <p>Jatkuva</p> <p>Jatkuva</p>	<p>Kiinteistönhoitaja, vahtimestarit, seurakuntamestarit, seurakuntapuutarhuri, erityisammattimies</p> <p>Kiinteistönhoitaja</p> <p>Kiinteistönhoitaja, leirikeskusten yrittäjä</p>

6. RUOKA JA KEITTIÖT

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuu
Ruokahävikin minimointi.	Käytetään tuoretuotteita, jotka voi tarvittaessa pakastaa tai käytetään pakasteita, joita voi sulattaa määrän mukaan.	Jatkuva	Vahtimestarit
	Tarjoilutilausten määrän optimointi.	Jatkuva	Kaikki tarjoilutilauksia tekevät
Tarjoiluja järjestettäessä huomioidaan tuotteiden ja palvelujen ympäristövai- kutukset ja pyritään kestä- viin valintoihin.	Suositaan ympäristömerkit- tyjä tuotteita.	Jatkuva	Vahtimestarit
	Suositaan paikallisia tuot- teita ja yrittäjiä tuotteiden ti- lauksissa.	Jatkuva	Vahtimestarit
	Suositaan luomutuotteita mahdollisuuksien mukaan.	Jatkuva	Vahtimestarit
	Ollaan Reilun kaupan -seura- kunta, jonka kahvi- ja tee- hankinnoista valtaosa on py- syvästi Reilun kaupan tuot- teita.	Jatkuva	Vahtimestarit
	Pöytäesitteet Reilusta kau- pasta ja luomusta käytössä tarjoilujen yhteydessä.	Jatkuva	Vahtimestarit
	Osallistutaan Reilun kaupan viikkoon.	Vuosittain	Vahtimestarit, ympäristö- asiantuntija
Lisätään kasvisruuan käyt- töä.	Viikon rippileireillä mahdol- lisuuksien mukaan 5 kasvisateriaa, viikonlopun leireillä 1 kasvisateria.	Jatkuva	Rippileireistä vastaava työntekijä
	Kokoustarjoiluissa lisätään kasvispainotteisuutta.	Jatkuva	Vahtimestarit
Järjestetään koulutusta ja ohjeistetaan käyttäjiä.	Työntekijöille ja vapaaehtoi- sille järjestetään hygieni- passikoulutus sekä tarpeen mukaan ympäristökoulu- tusta.	Tarvelähtöisesti	Vahtimestarit, ympäristö- asiantuntija
	Ulkopuolisille käyttäjille jä- tehuolto-ohjeet keittiöihin.	2023	Vahtimestarit, ympäristö- asiantuntija

7. ENERGIA, KIINTEISTÖT JA KIINTEISTÖNHOITO

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuu
Ympäristöasiat huomioidaan rakentamisessa ja maankäytössä.	Uudisrakentamiseen ja peruskorjaukseen liittyviin tarjouspyyntöihin edellytetään yrityksiltä ympäristöselvitystä sekä jätehuoltosuunnitelmaa.	Jatkuva	Talousjohtaja
	Rakentamisen ja maankäytön suunnittelussa noudatetaan rakennuslain, metsälain ja luonnonsuojelulain sekä muiden lakien ympäristösäädöksiä.	Jatkuva	Talousjohtaja
Sähkön, lämmön ja veden kulutuslukemia seurataan säännöllisesti kaikissa kiinteistöissä ja rakennusten tietoja ylläpidetään.	TAC-ohjelman sekä sähkö- ja vesi-yhtiöiden reaaliaikaisten kulutuslukemien seuraaminen.	Jatkuva	Talousjohtaja, kiinteistöhoitaja
	Kaikkien rakennusten perustiedot Basiksessa ja tietoja ylläpidetään.	Päivitetään tarvelähtöisesti	Talousjohtaja
Pienennetään kiinteistöjen ja hautausmaan hiilidioksidipäästöjä parantamalla rakennusten energiatehokkuutta sekä pienentämällä energian- ja vedenkulutusta.	Laaditaan kiinteistöstrategia, jossa yhtenä painopisteenä on kiinteistöjen ympäristövaikutukset.	2023	Talousjohtaja
	Luovutaan fossiililla polttoaineilla tuotetun sähkön käytöstä.	2027 alkaen	Talousjohtaja
	Energiavastuuhenkilön koulutus.	Tarvelähtöisesti	Kiinteistöhoitaja
	Tilojen käyttöasteen seuranta ja tehostaminen Katrina-varausjärjestelmän raporttien kautta.	Jatkuva	Talousjohtaja
	Tiloissa käyttöasteen mukainen lämmön- ja ilmastoinnin säätö.	Reaaliaikainen	Kiinteistöhoitaja
	Nykyisten lamppujen mennessä rikki siirrytään käyttämään ledejä.	Jatkuva	Kiinteistöhoitaja
	Selvitetään liiketunnistimien asennusmahdollisuudet valaisimiin, jotka jäävät toistuvasti turhaan päälle (esim. seurakuntatalon vessoihin).	2023	Kiinteistöhoitaja

	<p>Kirkkauden kappelin huippuimurien huolto.</p> <p>Uusien koneiden ja laitteiden hankinnan yhteydessä kiinnitetään huomiota laitteen sähkön ja vedenkulutukseen ja käyttäjiä koulutetaan energiatehokkaaseen ja vettä säästävään käyttöön.</p> <p>Seurakuntatalon (ja mahdollisesti huoltorakennuksen) katolle aurinkopaneelien asennus.</p> <p>Hautausmaan valaistuksen ja kastelujärjestelmän uusimisen yhteydessä ympäristöasioiden huomiointi.</p>	<p>Tarvelähtöisesti</p> <p>Tarvelähtöisesti</p> <p>arviolta 2025</p> <p>arviolta 2027</p>	<p>Kiinteistöhoitaja</p> <p>Seurakuntapuutarhuri</p> <p>Talousjohtaja</p> <p>Talousjohtaja, seurakuntapuutarhuri</p>
Siivoukseen liittyvän ympäristökuormituksen pienentäminen.	<p>Siivoustyötä tekevät osallistuvat alansa koulutukseen.</p> <p>Käytetään ympäristömerkittviä tuotteita, suositaan vettä säästävää siivousta ja siivouskoneita käytetään säännöllisesti.</p> <p>Jätehuolto ja siivousaineiden varastointi ja käsittely on järjestetty turvallisesti (mm. lukitut siivouskaapit) sekä siivousalan normien mukaan.</p>	<p>Tarvelähtöisesti</p> <p>Jatkuva</p> <p>Jatkuva</p>	<p>Vahtimestarit</p> <p>Vahtimestarit</p> <p>Vahtimestarit</p>
Energian kulutuksen vähentäminen työtapojen kautta.	<p>Henkilökunnalle kerrotaan energiansäästämismahdollisuuksista toimistotyössä. (esim. valojen ja näytön sammutus huoneista taukojen ja kokousten aikana).</p>	<p>Jatkuva</p>	<p>Ympäristövastaava, ympäristötyöryhmä</p>

8. HAUTAUSMAAT JA VIHERALUEET

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuu
Pyritään pienentämään hoitotoimista aiheutuvaa ympäristökuormitusta sekä suosimaan mahdollisimman luonnonmukaisia hoitokäytänteitä.	Viheralueiden hoito-ohjeet on laadittu ja niitä noudatetaan ja ne annetaan jokaiselle uudelle työntekijälle.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri
	Uusille työntekijöille ja kausityöntekijöille annetaan perehdytysopas, jossa on myös ympäristöosio.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri
	Pienkoneissa (myös 4-tahtisissa) käytetään ympäristöystävällistä pienkonepolttoainetta.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri
	Omaisille tarjotaan mahdollisuus valita haudalle perennat kesäkukkien sijaan.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri
	Rikkaruohojen poisto hiekkakäytäviltä pääasiassa haraamalla.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri
	Toteutetaan täsmälannoitusta sekä suositetaan hidasvaikutteisia ja luonnonmukaisia lannoitteita.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri
Hankintoja tehtäessä huomioidaan tuotteiden ja palvelujen ympäristövaikutukset.	Pyydetään ympäristöselvitysyrityksiltä, joilta ostetaan viheralueiden hoitoa.	Seuraavan kilpailutuksen yhteydessä	Seurakuntapuutarhuri
	Koneita ostettaessa suositaan vähäpäästöisiä malleja.	Jatkuva	Talusojohtaja, seurakuntapuutarhuri
Viestitään hautaukseen ja haudanhoitoon liittyvistä ympäristönäkökulmista sensitiivisesti.	Tiedotetaan esim. arkkualan lainaamismahdollisuudesta, perennahoidosta sekä vainajien muistamiseen liittyvistä ympäristönäkökulmista.	Jatkuva, erityinen kampanja kerran vuodessa esim. pyhäinpäivän yhteydessä	Tiedottaja, kirkkoherra, ympäristöasiantuntija, seurakuntapuutarhuri
Tehostetaan jätteiden lajittelua ja pyritään välttämään väärästä lajittelusta johtuvaa kaatopaikkajätettä	Lisätään omaisille suunnattua tiedotusta oikeasta jätteen lajittelusta.	Jatkuva	Ympäristöasiantuntija, seurakuntapuutarhuri, tiedottaja
	Jatketaan maatuvan aineksen kompostointia sekä oksien haketusta hautausmaalla sen verran, mitä siihen on tilaa.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri

Luonnon monimuotoisuuden ylläpito ja edistäminen.	Suositaan kotimaisia, kestäviä kasvilajeja, jotka hankitaan lähialueen puutarha-alan yrittäjiltä.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri
	Hautausmaan ja Wanhan pappilan viheralueiden kasvillisuuskartoitukset päivitetään ja harvinaisten lajien elinolosuhteet pyritään takaamaan rajaamalla esim. voimallisemmin leviäviä lajeja.	Tarvittaessa	Seurakuntapuutarhuri
	Puuston kuntokartoitus ja huonokuntoisten puiden kaato ja korvaavien taimien istutukset.	Vuosittain	Arboristi
	Wanhan pappilan puutarhasuunnitelman toteuttaminen vaiheittain.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri
	Mahdollisia haitallisia vieraslajeja (esim. jättiputki, jättipalsami, lupiini, kurturuusu, espanjan siruetana) estetään levittäytymästä.	Tarvittaessa	Seurakuntapuutarhuri
Hautausmaan ympäristökasvatuksellisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen hyödyntäminen	Hautausmaalla järjestetään opastuskierroksia, suvi-illan hartauksia sekä kesäkahvila-toimintaa. Lisäksi on mahdollisuus myös omatoimiseen hiljentymiseen esim. hiljaisuuden polulla tai vitriinien äärellä.	Kausiluonteisesti	Kirkkoherra, eri työalat

9. METSÄT JA MUUT LUONNONALUEET

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuu
Metsäluonnon kestävyyttä ja monimuotoisuutta lisäävät toimenpiteet käytössä.	Nevasuon, lehtolaikun ja vanhimpien metsäalueiden säilyttäminen luonnontilaisena.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri
	Sähköinen jatkuva metsänhoitosuunnitelma, jonka mukaisesti metsät on sertifioitu.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri, talousjohtaja
	Kesähakkuista ja avohakkuista luovutaan kokonaan, samaten pääsääntöisesti kalliometsien hakkuista.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri, talousjohtaja
	Hevosmetsurin käyttö herkillä alueilla.	Harkinnan mukaan	Seurakuntapuutarhuri
	Oikea-aikainen taimikonhoito sekä eri-ikäisrakenteinen metsänhoito.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri
	Puunkorjuun yhteydessä ei poisteta kantoja ja kaatuneet lehtipuut saavat jäädä lahoppuiksi luontopolun alueelle.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri
	Siirrytään sekametsään (lisäämällä lehtipuita, erityisesti koivua) niillä alueilla, missä se on kasvupaikan suhteen mahdollista.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri
	Tuoreet tuulenkaatokuuset pyritään korjaamaan mahdollisimman pian, jotta erityisesti kirjanpainaja ei pääse levittäytymään Viherlahden metsässä.	Tarvelähtöisesti	Seurakuntapuutarhuri
	Hyönteishotellit sekä pölyttäjiä varten istutetut kukanniityt ovat käytössä.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri

10. LIIKENNE

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuu
Vähennetään liikenteen aiheuttamia päästöjä.	Toimitaan matkustussäännön mukaisesti mm. tehostamalla kimppakyytikäytäntöjä sekä välttämällä turhia matkoja. Eri toimitilojen väliset työtehtävät ja hankintamatkat pyritään optimoimaan.	Jatkuva	Kaikki työntekijät
	Seurakunta järjestää kiinteistöilleen sähköautojen latauspisteitä.	Tarvelähtöisesti	Talusohtaja
	Linja-autoyhtiöitä kilpailuttaessa pyydetään ympäristöselvitys ja valitaan ympäristöasiat hyvin hoitava yritys.	Jatkuva	Talusohtaja
	Työkoneita hankittaessa ympäristöominaisuudet ovat yhtenä valintakriteerinä.	Jatkuva	Seurakuntapuutarhuri, talusohtaja
	Etätöyön mahdollistaminen niissä työtehtävissä, joissa se on mahdollista etätöyösopimuksen mukaisesti.	Jatkuva	Kirkkoherra, talusohtaja
	Seurakunnan tilaisuuksien striimauksen kehittäminen.	Jatkuva	Kirkkoherra, talusohtaja, työalajohtajat
	Työpaikan polkupyörästä tiedottaminen ja säilyttäminen paikassa, josta se on helppo ottaa käyttöön.	Jatkuva	Vahtimestarit